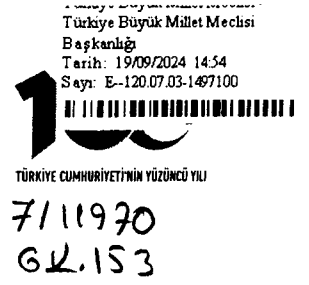

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ACELE

Sayı : E-72079556-610-12865308

Konu : Soru Önergeleri (7/11970)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24.05.2024 tarihli ve 1432549 sayılı yazımız.

İlgi yazı ekinde alınan Tokat Milletvekili Sayın Kadim DURMAZ tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/11970 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: 7/11970 Cevap Metni (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B05015D3-8D73-4726-8840-8B2B9C37B869

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA

KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aynur İLHAN ÇAK

Sosyal Çalışmacı

Telefon No: (312) 705 73 30

Tokat Milletvekili Sayın **Kadim DURMAZ**'a Ait 7/11970 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Tüm sosyal araştırmalarda olduğu gibi engellilikle ilgili verilerin toplanmasında nüfus sayımları, örneklem araştırmaları ve idari kayıtlardan yararlanılmaktadır. Engelli bireylere ilişkin verilerin anket aracılığı ile uygulanan sıklık araştırmalarının yanı sıra en güncel ve hizmet odaklı veriler, idari kayıtlarla Sağlık Bakanlığınca tutulmaktadır. Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasından imzalanan protokol ile Ulusal Engelli Veri Sistemi oluşturulmuş olup; Engelliler İçin Sağlık Kurulu Raporu olan tüm bireylere ilişkin verilere Ulusal Engelli Veri Tabanından ulaşılabilmektedir. Ulusal Engelli Veri Sisteminde Sağlık Bakanlığınca yetkilendirilen hastanelerden alınan sağlık kurulu raporu olan %40 ve üzeri engel oranına sahip 3.540.125 engelli vatandaşımız kayıtlıdır.

Bakanlığımızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yönelik olarak başta 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu olmak üzere 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda sosyal yardım programları yürütülmektedir. Yürütülmekte olan sosyal yardım programları düzenli ve süreli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli ve yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Bakanlığımız engelli vatandaşlarımıza yönelik yardım programlarıyla yıllar içerisinde daha fazla ihtiyaç sahibi engelli vatandaşımıza ulaşmaktadır.

Bakanlığımızca 2022 sayılı Kanun kapsamında %40 ve üzeri oranda engelli raporu olan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Aylığı; 18 yaşından küçük özel gereksinim düzeyi en az hafif düzeyde olan veya %40 ve üzeri oranda engelli olan yakını bulunan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Yakını Aylığı bağlanmaktadır.

Öte yandan 2828 sayılı Kanunun Ek 7 nci maddesi kapsamında yürütülmekte olan evde bakım yardımı Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği çerçevesinde uygulanmaktadır. 2828 sayılı Kanunda; "Bakıma ihtiyacı olan engellilere evde bakımına destek için (10.000) gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar aylık sosyal yardım yapılır." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm çerçevesinde engelli bireyler adına yapılacak olan sosyal yardım tutarı belirlenmektedir.

Öte yandan Bakanlığımızca yürütülen sosyal yardım programlarına ilişkin detaylı veriler yıllık olarak yayımlanan Bakanlığımız faaliyet raporlarından takip edilebilmektedir.

Engelli kamu personel alımları ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaçlarına ve taleplerine göre belirlenmektedir. Kamu kurumlarında çalışan toplam memur sayısı arttıkça asgari düzeyde istihdam edilmesi gereken %3 engelli memur kontenjanı artmakta olup; cari dönemde kontenjan açığını tamamlayan kurumlar %3'ün üzerinde engelli birey alımı yapmaya devam ederek engelli memur istihdamına katkı sağlamaktadır. Kamuda engelli memur kotasının artırılması 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklik yapılmasını gerektirmektedir.

2012 yılında engelli bireylerin memur olarak istihdam edilmeleri için EKPSS gerçekleştirilmiş, engelli memur sayısı yaklaşık 12 kat artırılmıştır. Ülkemizde 68.396 engelli

kamuda memur olarak istihdam edilmiş durumdadır. Bununla birlikte kamu kurum ve kuruluşlarında toplam 12.784 engelli personel açığı bulunmaktadır.

Diğer taraftan Bakanlığımızca engelliler ile ilgili olarak;

- Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS) kapsamında 13-15 Mart 2019 tarihleri arasında Cenevre’de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Yapıcı Müzakere Toplantısı’nda engelli vatandaşlarımız için yürütülen faaliyetlerin, geliştirilen politikaların ve engellilik alanında yapılan yeniliklerin yer aldığı ulusal rapor sunulmuştur.
- Türkiye, 2007 yılında engelli hakları açısından evrensel standartları ortaya koyan (EHİS)’yi ilk imzalayan ülkelerden biri olmuştur. 2015 yılında ise, Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol onaylanarak engelli bireyler açısından BM Engelli Hakları Komitesi’ne bireysel başvuru yolu açılmıştır.
- Bakanlığımız, engelli bireylerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmekten ve Sözleşme’nin uygulanmasının izlenmesinden sorumlu odak Kurumdur.
- 2014 yılında, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, EHİS’in öngördüğü yükümlülükler doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında başta engellilik tanımı olmak üzere engelliliğe dayalı ayrımcılık ve türleri, makul düzenleme, erişilebilirlik gibi birçok tanım Sözleşme doğrultusunda düzenlenmiş, engelliliğe dayalı tüm ayrımcılık türleri yasaklanmıştır.
- Bakanlığımızca paydaşların görüşleri alınarak hazırlanan 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi, ülkemizin engellilerin eşit vatandaşlar olarak potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum olma yolunda vizyonunu ortaya koymaktadır. Engelli bireylere yönelik geliştirilecek politikalara yön vermesi amacıyla hazırlanan “2030 Engelsiz Vizyon Belgesi” 3 Aralık 2021 Dünya Engelliler Günü’nde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından ilan edilmiştir.
- 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi’nin 2023-2025 yılları arasındaki uygulama aracı olan ilk “Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı” 2 Aralık 2022’de kamuoyu ile paylaşılmıştır. Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı’nın tüm taraflarca hassasiyetle uygulanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ise 2 Şubat 2023 tarihli ve 32092 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.
- Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ile tüm alanlarda güçlü koordinasyon, çok taraflı iş birliği ve engelli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile engelliliği anaakımlaştıran ve engelli bireylerin engellilikten kaynaklı ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran 31 hedefe yönelik 107 eylem alanı kapsamında 2023-2025 yıllarında gerçekleştirmek üzere 316 faaliyet hayata geçirilmeye başlanmıştır.
- Diğer taraftan engelli haklarının korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ilişkin konularda mevzuat çalışmaları yapmak, hak ihlalleri durumlarında alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, konuya ilişkin strateji belgesi ve eylem planları hazırlamak ve hazırlananlara ilişkin görüş bildirmek, engelli hakları konusunda kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla 2021/23 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi doğrultusunda ilk kez “Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu” (Kurul) oluşturulmuştur. Bakanımız başkanlığında faaliyetlerini yürüten Kurul aktif bir şekilde çalışmalarına devam etmektedir.

- Engelli vatandaşlarımızın toplumsal hayata katılımını desteklemek, bireysel hareket alanını genişletmek amacıyla ücretsiz seyahat kapsamında gelir desteği sağlanmaktadır.
- İşitme engelli bireylerin her alanda yaşadıkları iletişim, hizmete ve bilgiye erişim sorunlarının çözümü için 7/24 ulaşabilecekleri AİLEM Engelsiz İletişim Merkezi hizmete açılmıştır.
- Sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan engelli bireyler de özel eğitim desteğinden yararlanmaktadır.
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim kurumlarına devam eden özel gereksinimli öğrenciler okullarına ücretsiz taşınmaktadır.
- Otizmli bireylere yönelik İhtisaslaşmış Gündüzlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile yatılı Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerimiz yaygınlaştırılmaktadır.
- II. Ulusal Otizm Eylem Planını hazırlanmıştır.
- Evde bakım yardımı ile tam bağımlı/ ağır engelli bireyler aileleri yanında yaşadıkları çevreden kopmadan desteklenmektedir.
- Ailelerin bakım yükünü hafifletmek ve engelli bireylerin toplumsal hayata tam ve aktif olarak katılımlarını sağlamak amacıyla Gündüzlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri yaygınlaştırılmaktadır.
- Geçici süreyle ailelerinden (Bakım verenin geçici süreyle hac, umre, sağlık vb. bakım yapacağı durumlarda) ayrı kalacak engelli bireyler kurumlarımızda misafir edilerek aileler desteklenmektedir.
- Yatılı bakım hizmetleri ücretsiz sunulmaktadır.
- Binaların, açık alanların, toplu taşıma araç ve sistemlerinin, bilgi ve iletişim teknolojileri alanlarının erişilebilir olması için çalışmalar yürütülmektedir.

Avrupa Birliği Fonları ile farklı kurum ve kuruluşlarca uygulanan engelli destek projeleri bulunmaktadır. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı Mali İşbirliği ve Proje Uygulama Genel Müdürlüğü; Avrupa Birliği tarafından sağlanan katılım öncesi mali yardımlar ile ülkemizin katılım sağladığı Avrupa Birliği Programları ve sınır ötesi iş birliği programlarının etkin verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde gerekli koordinasyonu sağlayarak, programlama, uygulama, izleme, ve değerlendirme çalışmalarını yürütmektedir.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yürütülen Mali İşbirliği kapsamında fonların, amacına uygun projelere dağıtımı ve fonların hedefine ulaşması hususunun sağlanması alanında çalışan Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB), AB Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 2002 yılında imzalanan Mutabakat Zaptı ile kurulmuş olup hizmet, mal alımı, yapım işi ve hibeler için ihaleye çıkma, sözleşme yönetimi, ödeme, muhasebe ve mali raporlamadan sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. MFİB, 2004 yılı itibari ile tüm görev alanında AB Komisyonu tarafından akredite edilmiş ve 2018/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığının ilgili Kuruluşu olarak tanımlanmıştır.

Engelli bireylere yönelik sosyal içerme, eğitim, mesleki eğitim ve istihdam ağırlıklı proje ve programlar ise ağırlıklı olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi (İKG PRO) çalışma alanı çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Engelliler için fon yardımıyla yapılan projeler ise;

Engelli Bireyler İçin Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi (2014): IPA-I Kurumsal Kapasite Geliştirme Bileşeni 2008 yılı Programlaması kapsamında, Engelli Bireylere Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi (Promoting Services for Persons with Disabilities)” uygulanmıştır. Projenin faydalanıcıları Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanlığıdır. Proje Dünya Sağlık Örgütü’nün teknik desteği ile uygulanmıştır. Engelli bireylere yönelik etkili, uygun ve etkin toplum temelli destek hizmetlerinin sunulması amaçlanan proje, Nisan 2014 itibarıyla tamamlanmıştır.

Engellilerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi Projesi-IDP (2015): Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün “Improved Integration of Disabled Persons into Society (IDP)” adlı 2009 Türkiye Ulusal Programı Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA-I) projesi kapsamında 3.6 Milyon Avro AB fonu kullanılmıştır. Söz konusu projenin iki amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan birincisi, engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin düzenlenecek eğitim programları ve iyi uygulama niteliğindeki projelerinin desteklenmesi yoluyla kapasitelerinin güçlendirilmesidir.

İkinci olarak, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü çalışanlarının engellilik konusunda bilgi ve deneyimlerinin artırılması ve hem de alt yapı yetersizliklerinden kaynaklanan problemlerin giderilmesi yoluyla kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesidir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen Hibe Programı doğrultusunda 2 Milyon Avro proje sahibi 23 sivil toplum kuruluşlarına hibe olarak verilmiştir. Proje Kapsamında 16 ilde bölgesel toplantılar gerçekleştirilmiştir. Başta engellilik alanında ve diğer dezavantajlı bireylere yönelik çalışan sivil toplum kuruluşu temsilcileri olmak üzere, belediyeler, üniversiteler ve çeşitli kurum, kuruluşların il müdürlüklerinden temsilcilerin de katılımıyla yaklaşık 1300 kişiye kapasite gelişimi eğitimleri verilmiştir. Proje 2015 yılında tamamlanmıştır.

Ruhsal Engelli Bireyler İçin Sosyal İçerme Projesi (2023): Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün faydalanıcılarından olduğu proje Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) koordinatörlüğünde Sağlık Bakanlığı ile birlikte yürütülmüştür. IPA II kapsamında yürütülen projenin amacı ruhsal engelli bireyler için sosyal içerme sağlamaya yönelik çalışmalara katkıda bulunmaktır. Toplum temelli hizmetlerin kapsamlı ve uyumlu ağının çatısı altında bugüne kadar geliştirilen ve onaylanan hizmet modellerinin farklı parçalarını entegre etmek Projenin stratejik hedefini oluşturmaktadır. Bütçesi 3 Milyon Avro olan proje, Covid 19 tedbirleri nedeniyle aldığı uzatma sonucu 2023 yılında tamamlanmıştır.

Ruhsal Engelli Bireyler için Sosyal İçerme Projesi II: Ruhsal Engelli Bireyler için Sosyal İçerme Projesi DSÖ koordinatörlüğünde Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı iş birliğinde Türkiye’de nitelikli toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin sağlanması yoluyla ruhsal engelli bireylerin sosyal içermesine katkıda bulunmak amacıyla 2018-2023 yıllarında yürütülmüştür.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun da önerileriyle Proje’nin 2024-2026 yılları arasında da sürdürülmesine karar verilmiştir. Proje faaliyetlerinin deprem bölgesini önceleyerek uygulanması planlanmaktadır.

Diğer taraftan Bakanlığımızca, Ulaşılabilirlik/Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) ile örnek uygulamalar yapılarak, erişilebilirliğin kentin tamamına ve diğer kentlere yaygınlaştırılması ile aynı zamanda erişilebilirlik konusunda bir farkındalık yaratılması amaçlanmıştır. 2012-2016 yılları arasında yürütülen projeler ile okul, hükümet konağı, hastane, kaldırım, durak, kavşak, park ve oyun alanlarında pilot uygulamalar yapılmış, bütçe ve teknik

bilgi desteğimiz ile gerçekleştirilen uygulamalarla yerel yönetimler düzeyinde erişilebilirlik yaygınlaşmıştır.

Bakanlığımız erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamakta olup, erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

09.05.1985 tarihli 3194 sayılı İmar Kanununa 1997 yılında eklenen "Ek Madde 1" ile "Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur." hükmü yürürlüğe girmiştir. Bu hüküm gereği ilgili Yönetmeliklerde yapılan düzenlemeler ile tüm yeni yapıların erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlaması zorunlu tutulmuştur.

07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinde "Yapılı çevrede engellilerin erişebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, hükmü yer ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır." hükmü yer almaktadır. Anılan Kanunun geçici 2 nci maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup denetimler yapılmaktadır.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Uygulamalar için bütçe sağlanarak yaygınlaştırmayı artırmak amacıyla tüm Bakanlıklara ve ilgili kurumlara her yıl bütçe hazırlık döneminde "Erişilebilirlik Ödeneğine Yer Verilmesi"yle ilgili hatırlatma yazısı gönderilmektedir. Bakanlığımızın talebi üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından erişilebilirlik ile ilgili harcamalarının izlenebilmesi için ödenek kalemi açılarak 2018 yılı bütçe taleplerinde ilk defa kullanılmaya başlanmış, Program Bütçede "Engellilerin Ekonomik ve Sosyal Hayata Katılımı" alt programının "Engellilerin Erişilebilirliğinin Sağlanması" faaliyeti açılmıştır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Bakanlığımız görev ve faaliyet alanında olmadığından değerlendirilememiştir.